

Tymonová, Markéta

Archeologické sbírky ve slezských muzeích - historie, současný stav a perspektivy využití z hlediska ochrany kulturního dědictví

Archaeologia historica. 2005, vol. 30, iss. [1], pp. 79-93

ISBN 80-7275-056-9

ISSN 0231-5823

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/140613>

Access Date: 18. 02. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

Archeologické sbírky ve slezských muzeích – historie, současný stav a perspektivy využití z hlediska ochrany kulturního dědictví

MARKÉTA TYMONOVÁ

Archeologické bádání na území českého Slezska, chápeme-li jej, ovšem vzhledem k poměrně složitějšímu státoprávnímu vývoji, jako tu část historického útvaru, nalézající se na území naší republiky, jsou neodmyslitelně spojeny se vznikem a činností Gymnasijního muzea v Opavě, které se jako jedno z prvních zasloužilo o záchranu a uchování cenných pramenů nejdávnější minulosti. U jeho zrodu stála řada významných osobností kulturního a společenského života včetně nadšených příznivců – příslušníků místní šlechty, vzdělaných měšťanů, kněží a úředníků, jež svými dary přispívali k budování depozit, jež vbrzku přerostly rámeček pouhých školních sbírek. Všeobecná podpora muzejní myšlenky, inspirovaná vznikem prvního muzea habsburské monarchie Veřejného c. k. Šeršnikova gymnasiálního muzea v Těšíně v roce 1802 a Štýrského národního muzea v roce 1811, napomohla především skutečným organizátorům, tj. členům profesorského sboru, při prosazení odborných hledisek. Jeho cílem nemělo být budování sbírek z pouze náhodně sesbíraných kuriozit, nýbrž systematické shromažďování dokladů přírodovědné, historické a vlastivědné ceny, které rozšířilo původní výchovně-vzdělávací zaměření. Součástí tohoto programu bylo i pěstování prehistorie, jež se postupně začala etablovat jako samostatný obor. Na archeologické památky, do té doby považované za „starožitnosti“, se začalo pohlížet jako cenné historické prameny a jejich záchrana začala postupně nabývat charakter odborné činnosti s prvními publikačními výstupy. Nutno ovšem říci, že na počátku 19. století šlo skutečně pouze o počáteční pokusy, iniciované všeobecným zájmem o nové hospodářské poznatky v době, kdy se teprve vytvářely základy moderních věd. Předměty archeologické povahy, které jejich nálezci ještě mnohdy nedokázali správně určit, časově zařadit a zhodnotit, netvořily tudíž samostatný celek, nýbrž byly deponovány spolu s přírodninami ve sbírkách mechanicko-fyzikálního kabinetu, o jehož obsahu informují přírůstkové seznamy z let 1835–1848 a inventární soupisy z druhé poloviny 19. století.

Příklad opavského Gymnasijního muzea, které jeho zakladatelé – profesor dějepisu F. Ens, přírodovědec F. Mückusch a opavský starosta J. Schössler – veřejnosti zpřístupnili 1. 5. 1814, následovala vbrzku i další města – Brno a Praha. Prvotní nadšení však brzy vystřídaly i nezdar, způsobené neochotou Moravsko-slezského gubernia v Brně přiznat Opavě statut zemského ústavu Rakouského Slezska. Větší zájem neprojevovaly slezské stavy, protože gymnázium, pod nějž spadalo, bylo institucí říšskou a nikoli zemskou (Orlík 1964, 29–30; Šefčík 1984, 3–4; Kalus 1992, 171; 2003, 35–36; 42; Pernes 1992, 7; Fišer 2000, 4). I přes tyto počáteční obtíže se muzeum těšilo podpoře veřejnosti a mělo zásluhu na obecném uznání významu muzejní práce pro rozvoj přírodních a společenských věd. Mimo to, jako jedna z prvních oficiálních institucí, mělo ve svém programu záchranu hmotných památek, o něž se až dosud víceméně nikdo hlouběji nezajímal. Pochopitelně, že zpočátku nešlo o činnost systematickou, nýbrž víceméně náhodnou, a proto ve sbírkách Gymnasijního muzea nalezneme jen některé z nálezů, o nichž informuje starší literatura a archivní prameny. Dochované předměty mají kromě vědecké hodnoty i historickou cenu, neboť reprezentují počátky archeologického bádání a objevy nejstarších známých lokalit ve Slezsku – Kotouče u Štramberka, Holasovic a Úvalna.

O Holasovicích se již v roce 1816 zmiňuje vídeňský publicista F. Sartori a první skutečné výkopy zde v roce 1924 uskutečnil profesor gymnázia a kustod těšínského muzea Albin Heinrich, jehož lze tímto považovat za „prvního slezského archeologa“. Dalšími, kdo se

o Holasovice zajímali, byl profesor Faustin Ens a konzervátor Gymnasijního muzea Anton Peter (Jisl 1964, 122–3). Podobnou pozornost jako proslulé Holasovice přitahovalo v té době pohřebiště „U červeného dvora“ na katastru obce Úvalna, kde byly při těžbě cihlářské hlíny zničeny stovky hrobů žárového pohřebiště popelnicových polí. Díky úsilí několika obětavých nadšenců se odsud podařilo zachránit pouze zlomek inventáře a to především zásluhou úvalenského rodáka A. Kulma, A. Heinricha a krnovského lékárníka J. Spatziera, který v *Troppauer Zeitung* roku 1857 uvedl, že sám získává popelnice, jež rozdává svým přátelům, protože „Gymnasijní muzeum má odsud nálezů již dost“. Od „Červeného dvora“ pochází také kanelovaný džbán se zbytky kremace, jehož rytina – první publikovaný archeologický nález ze Slezska – zdobí titulní list Sartoriho publikace „*Mahlerisches Taschenbuch*“ z roku 1818. V depozitech opavského muzea skončil ovšem jen nepatrný zlomek nálezů, které se pak nejruznějšími cestami dostaly do sbírek muzeí v Krnově, Brně, Nise a Těšíně (Jisl 1965, 7–20; Soupis, 518). Část z nich obdrželo i *Naturhistorisches museum*, pro něž zde v 80. letech 19. století kopal R. Kulka, jehož prostřednictvím se do Vídně dostaly i výtěžky sběrů správce opavského celního úřadu, amatérského archeologa A. Valenty z Opavy-Kateřinek (Kulka 1894, 3–4; Jisl 1964, 125). Původní sbírkový konvolut Gymnasijního muzea nebyl nijak obsáhlý a jeho obsah umožňuje rekonstruovat dochované inventární soupisy, díky nimž se dosud podařilo identifikovat téměř dvě stovky předmětů.

Sbírkový konvolut Gymnasijního muzea se později staly součástí archeologického fondu Slezského zemského muzea, které má z hlediska vývoje slezského muzejnictví, naprosto klíčový význam. Jeho přímým předchůdcem bylo Umělecko průmyslové muzeum (*Schlesisches Landesmuseum für Kunst und Geverbe*), založené roku 1882, jež se naopak těšilo podpoře zemských úřadů, průmyslových a obchodních kruhů, ale i knížete Lichtenštejna, který pro výstavbu nové muzejní budovy věnoval pozemek na místě zbořeného opavského zámku. Zájem projevil i samotný císař, který muzeum, po němž bylo roku 1895 přejmenováno na Muzeum Františka Josefa pro vědy a řemesla (*Kaiser Franz Josef Museum Für Kunst und Gewerbe*), poctil osobní návštěvou. Prvním kustodem sbírek byl ustanoven Hermann von Trenkwald a po jeho odchodu historik umění Edmund Wilhelm Braun, který přišel z Německého národního muzea v Norimberku (Šefčík 1984, 16, Kalus 2003, 38). Vedle tohoto, ovšem čistě německy orientovaného ústavu, vzniklo roku 1884 zásluhou profesorů Vincence Praska a Josefa Zukala Muzeum Matice opavské, po Polské Ostravě a Olomouci třetí z česky orientovaných muzejních institucí (Černohorský 1927, 5; Pisková 1997, 154–155, Kalus 2003, 39). Jako poslední bylo z iniciativy ing. Moritze Hartla roku 1896 založeno a o rok později v budově radnice na Horním náměstí otevřeno německé Městské muzeum (Šefčík 1982, 59, 1984, 31–2). Ve dvacátých letech minulého století pak vznikla v Opavě ještě další dvě muzea, a to roku 1924 pobočka Československého zemědělského muzea, spravující též několik archeologických předmětů a roku 1927 Muzeum památek národního odboje, tzv. legionářské muzeum, do jehož objektu v tzv. Müllerově domě na Komenského ulici, se později přestěhovalo prehistorické oddělení Slezského zemského muzea.

„Matice opavská pěstovala sběratelství praehistorických předmětů již v době, kdy opavská muzea o praehistorii valného zájmu neměla. A byla to také její praehistorická sbírka, která při sjezdu německých antropologů v Opavě v r. 1903 presentovala slezské bádání.“ Takto charakterizoval v roce 1927 matiční činnost na poli archeologie Karel Černohorský. Více než na terénní činnost, na níž muzeum nemělo prostředky ani odborníka, se orientovalo na osvětovou činnost a publikování krátkých zpráv v *Opavském Týdeníku* a *Věstníku Matice opavské*, kde vyšla řada článků, obsahujících cenné informace o důležitých slezských lokalitách. Vůbec poprvé se tak již v roce 1875 dovídáme o mohylníku ve Stěbořicích, který byl V. Praskem klasifikován jako „slovanské pohřebiště a obětiště“ (Prasek 1875, 344). Zmínka o jeho existenci, která později upadla v zapomnění, přispěla na počátku 50. let minulého století k jeho „znovuobjevení“ a následnému prozkoumání (Jisl 1952, 6). Po dalších padesáti letech je jeho inventář zpracováván v rámci grantového projektu „Slovanský kostrový mohylník ve Stěbořicích a problematika velkomoravského zásahu severně od Moravské

brány“, jehož nositelem je Archeologický ústav AV ČR v Brně a archeologické pracoviště Slezského zemského muzea.

Sbírkový Městského muzea v Opavě, podchycené v českém poválečném inventáři v oddíle „Prehistorické starožitnosti“ obsahují 72 položek. Při revizi v roce 1950 bylo zjištěno, že tento soupis není úplný, protože neobsahuje výpůjčky a dary Slezskému zemskému muzeu, které byly přijaty a zaevidovány již před válkou. Celý soubor, jež tvoří součást nynějšího archeologického fondu Slezského zemského muzea, obsahuje 141 předmětů a převážně sestává z nálezů, pocházejících z Opavy a jejího okolí, tedy sběrného území, na něž se Městské muzeum přednostně zaměřilo. Menší část sbírky tvoří pravěké nálezy z Brumovic, Holasovic a Podolí-Bohučovic, kde byl v roce 1909 při stavbě silnice objeven mladobronzový depot.

Archeologické sbírky Františkova uměleckoprůmyslového muzea vznikly až na počátku 20. století, poněvadž dr. Braunem řízený ústav měl čisté uměnovědné zaměření. Impuls k jejich budování inicioval až první putovní sjezd Vídeňské antropologické společnosti, konaný v Opavě a Krnově v roce 1903, u jehož příležitosti měla být v muzeu uspořádána malá výstava prehistorických nálezů. Jelikož muzeum tehdy žádné sbírky nevladnilo, bylo nuceno si je vypůjčit od Muzea Matice opavské a zčásti také od nadšených soukromníků. Tento tristní stav nakonec vyřešili účastníci sjezdu tím, že sami provedli několik výzkumů v Holasovicích a Úvalně a jejich výtěžek poskytli muzeu jako základ budoucího fondu, rozšířeného později o vystavené předměty a kolekci holasovického kováře Frömmela, kterou muzeum zakoupilo roku 1908 po předchozím doporučení antropologické společnosti. Prvním kustodem se v roce 1913 stal stavební inženýr Wiktor Karger (1880–1976), jež jako neškolený archeolog a muzejník, dokázal vybudovat archeologické pracoviště a přehledně uspořádat stále se rozrůstající sbírky, které zaevidoval v novém inventáři. Jeho mnohostranná činnost byla zaměřena jak na terénní průzkumy (Krnov-„Burgberg“, Malé Hoštice, Holasovice, Přerovec, Vávrovce aj.), tak na rozšiřování sbírek, které přebíral fondů ostatních opavských muzeí. Jako trvalé deponitum získal pravěkou sbírku matičního muzea (1921) a soukromou sbírku stavitele J. Klinga z Dolní Dlouhé Loučky (1922). Spolu se svým přítelem ze studií ing. Gustavem Stumpfem sestavil první regionální mapu archeologických nalezišť a uspořádal výstavu, která od svého otevření v roce 1921 suplovala stálou expozici až do roku 1941. Její odborné zhodnocení je shrnuto v dodnes platné studii, jež vyšla tiskem jak německé, tak české verzi (Stumpf 1922a, 4–34; 1922b, 7–31; Jisl 1964, 126; Bakala 1970, 2; Poloczkowa 1977, 184; Šefčík, 1987a, 28, Janák 1998, 459; 2001b, 773).

Rozpad rakousko-uherské monarchie po první světové válce a vznik samostatného Československa se dotkl se i Františkova uměleckoprůmyslového muzea. Tento, původně nadační ústav Obchodní a živnostenské komory, přešel pod zemskou správu a jako centrální zemský ústav začal od roku 1921 užívat názvu Slezské zemské muzeum. Správně-administrativní změny se promítly také v personální politice nově transformované instituce, která ze svých služeb v polovině roku 1921 propustila W. Karger, jenž následujícího roku nastoupil do muzea v polském Těšíně. Po jeho odchodu převzal vedení oddělení Gustav Stumpf (1880–1962). Výsledkem Stumpfovy intenzivní akviziční činnosti byl velký nárůst sbírek, které zmnožily další převody, dary a nákupy, zapisované již do dvojjazyčně vedeného inventáře. V roce 1923 převzal 60 předmětů z Městského a v roce 1925 dalších 43 předmětů ze sbírek Gymnasijního muzea. Ve 20. a 30. letech se mu podařilo získat od bankovního ředitele F. Papouška cenný depot bronzů z Opavy-Kateřinek, dále kolekci pravěkých a středověkých nálezů od krnovského stavitele G. A. Horného z Úvalna (Cvilín) a také materiál z amatérských výkopů středověkého hradu Vartnova od starosty A. Friebena, nadučitele E. Kuntschera a lesního F. Schwacha. Kromě toho provedl i několik záchranných výzkumů ve Vávrovicích, Úvalně, Holasovicích, Opavě-Kateřinkách a Jaktarí. Roku 1948 se zásluhou L. Jisla do Slezského muzea dostala i Stumpfova kolekce paleolitických nálezů z Opavska, kterou ve školních sbírkách reálného gymnázia v Novém Jičíně objevil Emil Hanzelka z Kopřivnice. To již ovšem Stumpf v Opavě nepůsobil, protože po vzniku Země moravskoslezské v roce 1929, byl služebně přeřazen na Okresní úřad v Novém Jičíně a o rok později do Brna, kde až do

předčasného důchodu v roce 1933 pracoval jako technický rada zemského stavebního úřadu (Jisl 1964, 127; Šefčík 1987, 50–51).

V předválečných letech 1929–1935 spravoval archeologický fond penzionovaný dělostřelecký důstojník R. Příhoda (1894–1956), zaměřený spíše na militária a středověkou archeologii. Za jeho působení se sbírky rozrostly minimálně; akvizice tvořily převážně sběry kamenných nástrojů z Úvalna a Tisku u Bílovce, soubor štípané industrie z Kostelního kopce v Opavě–Jaktarí, nálezy ze žárových pohřebišť ve Slavkově a Opavě–Kateřinkách a středověkých souvrství z Lázeňské ulice v Opavě. Svou činnost v muzeu ukončil v roce 1935, tedy v tomtéž roce, kdy byl penzionován ředitel E. W. Braun, jehož ve funkci vystřídal Karel Černohorský (1896–1982), který do muzea nastoupil již v roce 1921. Jím uvolněné místo obsadil proněmecky orientovaný Werner Kudlich (1903–1945), jemuž byla svěřena správa prehistorických sbírek včetně numismatiky. Na počátku října 1938, tedy těsně po Mnichovu, byl „nacionálně nespolehlivý“ K. Černohorský nakrátko vystřídán opět reaktivovaným E. W. Braunem a záhy na to W. Kudlichem (Bakala 1964, 55; Šefčík 1984, 18–20; 1989, 170; Mikulka 1995, 259). Tyto personální změny byly důsledkem vypjaté politické situace, během níž byly od Československého státu odtrženy Sudety a Opava obsazena německými vojsky. K. Černohorský byl přinucen odejít do Brna, kde přijal místo v numismatickém oddělení Zemského muzea a setrval tam až do roku 1942, kdy byl dán na nucený odpočinek (Ficek 1983, 30; Nekuda 1969, 40).

Po okupaci se poměry v muzeu značně změnily. Nová německá správa prosadila sloučení všech opavských muzeí (až na Městské) v jedno Říšské župní muzeum, podřízené Zemskému úřadu v Ratiboři, v jehož čele stanul historik umění Werner Kudlich (1903–1945), od roku 1941 pověřený odborným dohledem nad ostatními sudetskými muzei (Bakala 1964, 55–6, 61; Ševčík 1989, 167–8; Kalus 1992, 172). Roku 1942 byl odvelen na frontu a spolu s Příhodou, který se opět vrátil do muzea, se aktivně účastnil rabování uměleckých památek z východních území (Šefčík 1989, 175, 180). Kudlichovým nástupcem se v roce 1939 stal brněnský archeolog Hans Freising (1905–1977), zaměřený hlavně na výzkumy tzv. Moravské dálnice v okolí Moravské Třebové a Jevíčka. Za jeho krátkého působení v Opavě, kde se věnoval hlavně uspořádání a doplňování archivu nálezových zpráv, byly do sbírek zapsány pouze tři nálezy z Úvalna a Brumovic. Nezůstaly zde ani nálezy z dálnice, které byly později postoupeny Moravskému muzeu v Brně. Záchrannou činnost a vůbec chod celého pravěkého oddělení v té době zajišťovali laboranti Wilfried Titze a Gustav König. Oba jmenovaní, zvláště pak schopnější Titze, který i po odsunu zůstal věrný své profesi a působil na místě terénního technika v bavorském zemském úřadu památkové péče v Norimberku (1948–1975), provedli řadu celkem slušně dokumentovaných výzkumů (Kouřil et. al. 2000, 23). Zaměřili se především na průzkumy středověkých hradů a tvrzí a to nejen na Opavsku, ale i Jesenícku a Novojicku (Fulštejn, Koberštejn, Leuchtenštejn, Luginsland, Vartnov, Starý Jičín, Albrechtice, Heřmanovice aj.). Nepřítomného Freisinga, povoláného roku 1940 do armády, zastupoval z titulu vedoucího ratibořského Landesamtu, pod nějž Slezsko oficiálně spadalo, Georg Raschke, ale když i ten ve čtyřiačtyřicátém odešel na frontu, přešlo vedení úřední agendy na jeho ženu Gertrudu (Měchurová 1996, 569).

Konec protektorátní správy a osvobození Opavy provázelo množství práce s odstraňováním následků válečných škod. Valná část archeologických sbírek, které nebyly evakuovány mimo město, byly zničeny při požáru muzejní budovy. Hlavní zásluhu na rekonstrukci muzea a jeho sbírkových fondů měl Karel Černohorský, který se ihned po osvobození v květnu 1945 vrátil do Opavy, přestože byl již na konci dubna jmenován ředitelem Zemského muzea v Brně. V Opavě však dlouho nezůstal, neboť během roku 1948 byl přeložen zpět do Brna, kde o rok později, jakožto „politicky nespolehlivý“, musel rezignovat na vedoucí funkci a posléze odejít do brněnské pobočky archeologického ústavu. Ačkoli byl svým původním zaměřením historik umění a etnograf, specializující se zpočátku na oblast lidové kultury, měl blízko i k archeologii, k níž inklinoval zvláště pozdějších letech, kdy se věnoval studiu problematiky středověké a novověké keramiky (Bakala 1964, 63–4; Ficek 1983, 30–33; Plaček 1989; Mikulka 1995, 253, 257).

Revitalizace archeologického fondu představovala velice náročný úkol, vyžadující přítomnost erudovaného archeologa s dlouholetou muzejní prací. Protože v muzeu takový člověk nebyl, obrátil se K. Černohorský na vedení Státního archeologického ústavu v Praze a na jeho doporučení přijal v roce 1947 na místo vedoucího pravěkého oddělení Lumíra Jisla (1921–1969), v té době ještě studenta prehistorie a dějin umění na FF UK v Praze. Jisl, ač sám ke Slezsku v podstatě žádný vztah neměl, neboť pocházel ze Svijanského Újezdu v Čechách a po absolvování gymnázia v Turnově načas působil jako úředník pojišťovny, se tohoto nelehkého úkolu zhostil díky svému zápalu, pečlivosti a enormní pracovitosti zcela profesionálně. Jak sám uvedl, sbírky se doslova vykopávaly z trosk vybombardované muzejní budovy. Především bylo nutné zjistit rozsah ztrát, provést revizi, zajistit laboratorní ošetření poškozených předmětů, uspořádat archiv nálezových zpráv a vůbec uvést do chodu pravěké oddělení (Jisl 1964, 128–129). K tomu se vbrzku po Černohorského odchodu do Brna připojilo i řízení ústavu a od roku 1955 i vedení nově vzniklé opavské expozitury brněnského archeologického ústavu, která našla své první útočiště na Komenského ulici. V roce 1956 přešel do pražského archeologického ústavu, kde, až do svého předčasného skonu v roce 1969, se začal věnovat orientalistice (Bakala 1970, 4 (Pavelčík, 1975a, 361, 1975b, 46). Pro slezskou archeologii to byla velká ztráta, neboť za dobu svého krátkého působení v Opavě, stačil zastat ohromné množství práce. Věnoval se jak vědecké a výzkumné činnosti, tak systematickému budování sbírky, v níž postupně soustředil nálezy roztroušené v nejrůznějších školních sbírkách a depozitech zanikajících muzeí. Důkladná heuristika mu byla východiskem pro směřování terénních výzkumů, které prováděl za vydatné odborné i finanční podpory brněnského archeologického ústavu (Holasovice, Opava-Kylešovice, Opava-Kateřinky, Kotouč u Štramberka, Požaha u Jičiny, Chotěbuz-Podobora, Stěbořice, aj.). Záběr Jislových aktivit byl vskutku široký, což dokládá nejen jeho obsáhlá bibliografie, ale i pojetí moderně koncipované expozice „Pravěku Slezska“ a lze jen litovat, že v rukopise zůstal Soupis archeologických nalezišť a nálezů ve Slezsku, k jehož vydání nakonec nedošlo (Jisl, Soupis; Rataj 1970, 207–211).

V terénní a akviziční činnosti pokračovala i Jislova nástupkyně Vlasta Šikulová, která spravovala archeologického pracoviště v letech 1958–2001. Za jejího působení nebyvale narostl sbírkový fond a to o nálezový materiál ze záchranných výzkumů celé řady pravěkých (Brumovice, Holasovice, Neplachovice, Vávrovce, Vlastovičky, Úvalno atd.) a středověkých lokalit (Holasovice, Opava-dominikánský klášter, Horní náměstí, nám. Osvoboditelů, Krnovská ul., Ostrava-kostel sv. Václava aj.). Kromě provádění vlastních záchranných akcí, postupně přebírala nálezový fundus archeologických ústavů (Stěbořice, Hradec nad Moravicí, Malé Hoštice, Úvalno, Brumovice, Štramberk, Vávrovce, Bernartice, Koberice, Kopřivnice, Opava aj.), sbírky rušených muzeí (Vidnava, Javorník, Hlučín) a zasloužila se o zakoupení kolekce nálezů štramberského sběratele E. Chalupy v roce 1970. Těžištěm práce V. Šikulové, která se postupně specializovala hlavně na středověkou archeologii, spočívalo ve zpracovávání obrovského kvanta nálezového materiálu, jež shromáždila za více než čtyři desítky let práce v muzeu. Stranou nezůstala ani výstavní a publikační presentace (Šikulová 1958, 88–162; 1964, 16–18; 1966a, 27–32; 1966b, 3–12; 1975, 271–276; 1985, 230–233; 1991a, 24–26; 1991b, 62–65; 1993, 13–16; Janák 1998, 456–457; Měřínský 1997, 87).

Během roku 2001 se novou kurátorkou stala autorka tohoto příspěvku, která pokračuje ve zpracování materiálu ze starších výzkumů, inventarizaci, budování depozitářů, vybavování konzervátorské dílny z programu ISO a presentaci fondu formou tematických výstav, které přebírají i další muzea Moravskoslezského a Olomouckého kraje. V souvislosti se zápisem sbírek do CESu provedla kompletní převedení chronologické a systematické evidence do databáze programu BACH, která značně zpřehledňuje orientaci a badatelské využití sbírky. Podílí se též na praktické výuce studentů archeologie Slezské univerzity a řešení interních a grantových projektů v rámci nově vzniklého společného pracoviště Slezského zemského muzea a Archeologického ústavu AV ČR v Brně.

Kromě Slezského zemského muzea, řízeného Ministerstvem kultury ČR, působí na his-

torickém území Slezska, s nímž ovšem nyní administrativně-správní rozdělení nepočítá, řada dalších muzeí a to v rámci sedmi bývalých okresů (Janák–Kouřil 1991a, 193–196; Janák 1998, 455; Gawrecki et al. 2003, 12). Na území Moravskoslezského kraje vyvíjí činnost Muzeum v Bruntále, Městské muzeum v Krnově (MIKS), Ostravské muzeum, Muzeum Beskyd ve Frýdku-Místku, Muzeum Těšínska a Muzeum Novojičínska. Pod Olomoucký kraj spadá Vlastivědné muzeum Jesenicka. Většina z těchto institucí, až na muzea v Krnově a Ostravě, která si podržela statut městských zařízení, přešla od 1. 1. 2003 do působnosti krajů.

Přechod pod nové zřizovatele přinesl i změny vlastnických vztahů včetně správy sbírek. Archeologické nálezy, jako součást našeho kulturního dědictví, jsou ošetřeny řadou legislativních norem. Ochranu kulturního bohatství zdůrazňuje Preambule naší ústavy, kde se praví: „společně střežit a rozvíjet zděděné přírodní a kulturní, hmotné i duchovní bohatství“ (Beneš 2000, 343–344). Otázku vlastnictví archeologických nálezů donedávna prakticky řešil zákon 20/1987 Sb., o státní památkové péči v § 23, odst. 6, podle něhož: „Veškeré movité archeologické nálezy jsou státním majetkem a ukládají se zpravidla v muzeích“ (Památkový zákon 2003, 23). Jeho platnost byla ovšem zrušena a nahrazena § 23a novely zákona 1/2005 Sb., o rozpočtovém určení výnosů některých daní územním samosprávným celkům a některým státním fondům, který, na rozdíl od předchozí právní úpravy, již rozlišuje vlastnictví movitých archeologických nálezů (státní, krajské a obecní) a stanoví pravidla jejich ukládání do příslušných typů muzeí. Na půdě muzea, kde archeologické nálezy získávají charakter sbírek, se péče o ně řídí zákonem č. 122/2000 Sb., o ochraně sbírek muzejní povahy a o změně některých dalších zákonů, ve znění zákona č. 186/2004 Sb., jež spolu s prováděcí vyhláškou č. 275/2000 Sb., Metodickými pokyny Ministerstva kultury ČR a novelou č. 483/2004 ze dne 29. 6. 2004, v podstatě nahradily dřívější zákon o muzeích a galeriích č. 54/1959 Sb. Základní úkoly státu v této oblasti pak specifikuje Koncepte účinnější péče o movité kulturní dědictví v ČR na léta 2003–2008 (koncepte rozvoje muzejnictví), jež platí od roku 2003. Zkvalitnění bezpečnosti a ochrany sbírek pak sleduje Metodický pokyn k tvorbě plánů prevence a ochrany v muzeích a galeriích MK ČR ze dne 24. 9. 2004. Se vstupem České republiky do Evropské unie od 1. 5. 2004 je jedinou změnou v provádění správy sbírek, mezi něž náleží i archeologické nálezy, rozlišení dvou forem vývozu sbírek do zahraničí a to do členských států EU a ostatních států světa podle upraveného ustanovení § 11 zákona č. 122/2000 Sb. za podmínek stanovených zákonem 214/2002 Sb. a dalších nařízení (Ševčíková–Žalman 2004, 15–16). Vlastní mechanismus vydávání osvědčení vývozu předmětů kulturní hodnoty ošetřuje Metodický pokyn MK ČR k výkonu činností vyplývajících ze zákona č. 71/1994 Sb., o prodeji a vývozu předmětů kulturní hodnoty, ve znění zákona č. 80/2004 Sb. Mnohé z těchto právních norem postupně začínají naplňovat díky Úmluvy o ochraně archeologického dědictví Evropy, sjednané v La Valetě 16. 1. 1992, kterou podepsala i Česká republika v roce 1998 (Varhaník 2000, 706–8).

Košatá legislativa značně přispívá k ochraně sbírek jako takových, ale neřeší jejich skutečný stav, do něhož se promítly četné proměny muzejní sítě. Smutným dědictvím minulosti, s nímž se v podstatě vyrovnávají všechna slezská muzea, jsou důsledky nejrůznějších převodů a přesunů, které provázelo i několikrát přecíslování, umocněné tzv. hromadnými katalogizacemi, které byly svěřovány osobám bez archeologické kvalifikace a nezbytné muzejní praxe. To se týká i archeologické kolekce Muzea v Bruntále, jehož faktický vznik je kladen do roku 1907 (Niesner 1998, 1). Její předválečný stav je registrován v inventární knize Městského muzea, kde ale většinu zapsaných sbírek nelze ztotožnit ani s předměty, deponovanými v muzeu, ani se zápisy v nových platných inventářích (Janák 2002, 6–7). Obecné informace o starších sbírkách poskytuje také soupis nálezů vystavených v „Místnosti vykopávkových památek“ v tzv. Gabriellově domě na náměstí, který muzeum získalo v roce 1915. Ze všech zde jmenovaných předmětů je místo nálezu uvedeno pouze u keramiky a kovů z Freudenštejna, jednoho ze čtveřice hradů v okolí Vrbna pod Pradědem, kde v letech 1934–1935 prováděl výzkum H. Weinelt (Juříček 1948, 19–20; Kouřil 1988, 242–243, 247). Evidenční nejasnosti vyplynuly i z přebírání fondů rušených muzeí v Horním Benešově, Vrbně, Zlatých

horách a částečně i Rýmařově, jež byly ve druhé polovině 50. let soustředěny na bruntálském zámku, kam se v roce 1958 přestěhovalo tehdy již Okresní vlastivědné muzeum v Bruntále. Fyzickému stavu sbírek neprospěly ani další přesuny, zapříčiněné generální rekonstrukcí zámku v 80. letech, při nichž byly provizorně složeny v bednách a stěhovány z místa na místo. K nápravě došlo teprve po dokončení stavebních prací v roce 1991, ale to z muzea odešel Svatopluk Bříza, který v letech 1974–1978 působil na místě archeologa a posléze od roku 1983 jako stavební technik (Niesner–Vojtal 2002, 4–7). Jeho činnost se orientovala na provádění na terénní prospekce, povrchové sběry a záchranné výzkumy ve městě a jeho okolí (Bříza 1978, 111). Protože muzeum od té doby dalšího archeologa nezískalo, záchrannou činnost na Bruntálsku zajišťuje z části ÚAPP Brno (kostel ve Starém Městě) a opavská pobočka Národního památkového ústavu v Ostravě (nám. Míru). Archeologickou sbírku, zapsanou v CESu a zčásti převedenou do programu DEMUS, nyní spravuje K. Hergetová a na jejím odborném zpracování se dílčím způsobem podílí také H. Teryngerová (NPÚ Ostrava, pob. Opava).

Na území opavského Slezska vyvíjí svoji činnost také krnovské muzeum, které v letech 1963–1993 fungovalo jako pobočka bruntálského muzea. Vzniklo v roce 1882 zásluhou ředitele reálky Josefa Wünsche jako první městské muzeum se skromnými sbírkami spíše školního charakteru v budově vyšší reálky. V roce 1911 získalo objekt minoritského kláštera, kam se posléze přestěhovalo i druhé krnovské muzeum, zřízené roku 1896 živnostensko-průmyslovým spolkem, jemuž předsedal dr. Conwall Spatzier (Blucha 1969, 32; Kostrhounová 1992a, 1; Janáčková, 2004, 8–9). V Historicko-etnografické expozici, kde byly prezentovány sbírky obou sloučených muzeí, byly vystaveny i archeologické předměty a později také pravěké a středověké nálezy z tehdy prováděných výzkumů obou cvilinských kopců (Cvilín, Burgberg) a dalších lokalit v okolí Krnova (Kinzer 1928, 7). V meziválečném období se o rozšiřování sbírek zasloužil krnovský rodák a pozdější ředitel muzea ing. Johann Heinrich Kinzer (Kostrhounová 1982, 25; 1992b, 16). Velké ztráty postihly sbírky v závěru druhé světové války, kdy se muzeum muselo několikrát stěhovat až nakonec zakotvilo v budově bývalého sirotčince, kde sídlí dodnes. V roce 1950 byla část sbírek zpřístupněna v nové regionální expozici, na jejíž instalaci, zahrnující i prehistorii Krnovska, se o devět let později podílel i L. Jisl, který zpracoval krátkou stať o vývoji osídlení regionu (Jisl 1957, 1–5). Přejícné rozšíření působnosti na celý tehdejší nově vzniklý okres Krnov trvalo pouze tři léta a následné sloučení s bruntálským vlastivědným ústavem přineslo až do osamostatnění v roce 1993, spíše stagnaci. Novým zřizovatelem se od té doby stalo opět město Krnov, které muzeum začlenilo do Městského informačního a kulturního střediska (MIKS), spravovaného nyní M. Markovou (Kalus et al. 1988, 85; Niesner 1998, 1; Niesner–Vojtal 2002, 3, 8; Janáčková 2004, 33).

Součástí historického území opavského Slezska je i okres Jeseník, který nyní přísluší k Olomouckému kraji. V Jeseníku, dřívějším Frývaldově, se snahy o vytvoření vlastivědného muzea váží k roku 1897, kdy místní ženský dobročinný spolek uspořádal výstavu „Starý Frývaldov a okolí“. Probuzený zájem o historii města, podpořený úspěšnou výstavou a objevem kamenného kříže údajného jeseníckého kata Martina Wagnera (1900), inicioval místní vlastivědce – děkana Josefa Neugebauera a učitele Adolfa Kettnera – aby městské radě předložili návrh na zřízení muzea, k jehož schválení došlo ještě téhož roku. V čele přípravného výboru, jehož členem se stal i V. A. Priessnitz, vnuk zakladatele jeseníckých lázní, stanul A. Kettner, který byl ustanoven prvním kustosem muzea, oficiálně otevřeno roku 1905 v budově tzv. pedagogia na bývalé Školní ulici nedaleko náměstí. Po Kettnerově smrti (1932) převzal sbírky profesor jeseníckého gymnázia Franz Peschel a muzeum se přestěhovalo do objektu Vodní tvrze, kde za poslední války byla část sbírek zničena a při různých převozech ztracena. Během oprav v první polovině 50. let se muzeum znovu stěhovalo do bývalého kláštera a setrvalo zde až do ukončení rekonstrukce na počátku 90. let. Ke zvýšení intenzity sbírkotvorné činnosti, podobně jako v Bruntále, přispěla v 50. letech integrace fondů bývalých městských muzeí ve Vidnavě, Zlatých Horách a Žulové. Z archeologického

hlediska byl nejcennější fundus muzea ve Vidnavě, obsahující nálezo­vý materiál ze sídliště z doby stěhování národů, které na počátku 30. let prozkoumali místní vlastivědní badatelé Josef Uwira, F. Kiegler a F. Then v bývalém kaolínovém dolu. Část vidnavského inventáře se pak během různých přesunů dostala do muzeí v Šumperku, Olomouci a Opavě. Vlastivědné muzeum v Šumperku, pod něž v letech 1963–1996 spadalo i jesenické muzeum, dodnes spravuje sbírky deponované a z části též vystavené na zámku Jánský vrch v Javorníku, které pocházejí z bývalého městského (nálezy z Holasovic, Starého Pačkova, Lehnice a Javorníku-Vsi) a zámeckého muzea (většinou bez přesné lokalizace). I dnes jsou zde ukládány nálezy z různých výkopů, prováděných v areálu zámeckého objektu. Nálezo­vý soubor ze stavebně-historického průzkumu Z. Brachtla, je ale deponován v jesenickém muzeu, které se v roce 1996, jako součást nově vzniklého okresu Jeseník, osamostatnilo (Brachtl 1994, 31–45; 1997, 202; 1998, 134–6; Rychlý 1999, 92–96; Kouřil et. al. 2000, 205–206). Jeho ředitelem se stal Zdeněk Brachtl, který se až do své předčasné smrti v roce 1999, věnoval odborné práci, zaměřené především na zpracování archeologických sbírek, budování depozitářů, expozic a výstav včetně terénní prospekce a výzkumů (tvrziště v Heřmanovicích, Javorníku-Vsi, Pleče u Jindřichova, Pustý hrádek u Javorníka, hrad a kostel Javorníku aj.). Zvláště cenné jsou jím publikované katalogy starých archeologických sbírek (Javorník, Jeseník, Vidnava, Nisa aj.), obsahující soupisy nálezů z jednotlivých lokalit. Svou váhu má i řada krátkých studií, zaměřených na problematiku hmotné kultury středověku (Goš 1999, 576; Growka 2000, 35–41). Od poloviny roku 2004 působí v Jeseníku Jiří Kubica, který participuje na provádění záchranných výzkumů v regionu, provádí terénní prospekci, organizuje presentaci archeologických výstav a odborných přednášek s archeologickou tematikou pro veřejnost. Správu archeologických sbírek, uložených dočasně v objektu archivu, má zatím ještě na starosti dcera Z. Brachtla M. Neugebauerová.

Dalším městským zařízením, působícím na území západního, tj. Těšínského Slezska, je Ostravské muzeum, jehož předchůdcem bylo Muzeum Bukovanského v Polské (Slezské) Ostravě, které zpřístupnilo své sbírky již v roce 1872. Základ jeho fondů tvořila soukromá sbírka učitele Bukovanského, jež do roku 1904 shromáždil archeologickou kolekci, zahrnující materiál z celkem 29. lokalit, kde kromě Ostravy a Předmostí, jsou zastoupeny i nálezy ze Štramberka, předané Karlem Jaroslavem Maškou včetně dalších z jižní Moravy, Brněnska a Kloboucka, které získal před svým příchodem na Ostravsko. Sbírk­y Bukovanského muzea přešly později do fondů českého Průmyslového a živnostenského muzea, založeného roku 1904 v Moravské Ostravě z podnětu Obchodní a živnostenské komory. Zároveň s ním vzniklo i německé „Industrie- und Gewerbemuseum für Ostrau-Karwiner Rewier“, jehož ředitelem se stal Rudolf Prisching. Za první republiky byla obě muzea – české i německé – sloučena v jedno „Umělecko-průmyslové muzeum ostravsko-karvinského revíru v Moravské Ostravě“, jehož správcem se stal v roce 1922 dr. Alois Sprušil. Cenným přírůstkem muzejních sbírek v meziválečném období byly nálezy důlního geologa a geodeta Jana Folprechta z výzkumů v Ludgeřovicích a na vrchu Landek v Ostravě-Petrkovcích, z části též uložené v ústavu Antropos Moravského zemského muzea v Brně (Folprecht 2000, 13–19). Patrně za války se do Folprechtovy sbírky přimíchaly i předměty z jiných lokalit (snad z Bukovanského kolekce), které s vývojem landeckého osídlení zřejmě vůbec nesouvisí (Janák 1996, 44). Na Folprechovy výzkumy navázal v letech 1952–1953 Bohuslav Klíma, objevitel známé „petřkovické či landecké venuše“, který v letech 1964–1968 kopal i na lokalitě v trati Doly. Později, na počátku v 90. let, se na Landek vrátil i Jiří Svoboda v souvislosti se zpracováním problematiky gravettienu na Moravě a ve Slezsku. Vyhodnocení nálezů, uložených mimo jiné i ve Slezském zemském muzeu, pak provedla L. Jarošová, která se částečně podílela na tvorbě expozice Hornického muzea v Ostravě, kde je část z nich vystavena (Svoboda 1996, 33). Protože Ostravské muzeum nemělo archeologa, záchrannou činnost ve městě během 60. let zajišťovali pracovníci z opavské expozitury a muzea – J. Král a V. Šikulová, a proto je materiál ze starších výzkumů na Kostelní ulici (1962) a v kostele sv. Václava (1966–1971) uložen ve Slezském zemském muzeu. Teprve v 70. letech nastoupila do muzea archeoložka

Lea Wiegandová, která také kopala v kostele sv. Václava, na hradě ve Slezské Ostravě a na Přerovci u Štítiny. Po jejím odchodu ve druhé polovině 70. let ji vystřídal Rostislav Janošik, který v letech 1976–1977 zkoumal slovanské hradisko a středověký hrad Landek a provedl průzkum tvrzíště v Řepištích. Své nálezy, uložené v ostravských sbírkách, však nepublikoval. Od roku 1978 nemělo Ostravské muzeum archeologa a správu sbírek spolu se zajištěním tématických výstav a přednášek prováděla v rámci krátkého úvazku Zdeňka Měchurová z Moravského zemského muzea v Brně, jež přehledně zpracovala vývoj archeologického bádání na Ostravsku, z něhož je v této stati čerpáno (Měchurová 1994, 565–579). Od roku 2003 se kurátorkou sbírek stala brněnská absolventka Johana Strílková, která započala s revizí archeologického fondu, deponovaného v bývalém kině Máj na Engelmüllerově ulici. V součinnosti s archeology z NPÚ Ostrava se podílela na záchranném výzkumu při rekonstrukci muzejní budovy na Masarykově náměstí. Jelikož v březnu roku 2005 z muzea odešla, její práci, zatím jen v rámci částečného úvazku, převezme Zbyněk Moravec.

Sbírký českotěšínského muzea jsou velmi skromné a to proto, že zůstaly po rozdělení města v roce 1920 na polské straně a jsou dnes spravovány Muzeem Śląska Cieszyńskiego. Rozhodnutím Rady velvyslanců byla tehdy Polsku přičtena převážná část Těšína na pravém břehu řeky Olše a to se všemi zařízeními včetně muzea, zatím, co tehdejšímu Československu zůstalo pouze bývalé předměstí, kde se městská infrastruktura musela nově vybudovat. Městské muzeum v Českém Těšíně vzniklo poměrně pozdě a to zásluhou Matice osvěty lidové v roce 1925 a bylo umístěno v budově radnice. Bohužel, i ty skromné sbírky, které se mu podařilo shromáždit, byly v důsledku událostí před II. světovou válkou, převezeny na polskou stranu a město zůstalo opět bez muzea. Jeho znovu vybudováním byl roku 1948 pověřen L. Báča, usilovně podporující především sbírkotvornou činnost, zaměřenou na materiál historické, etnografické a uměleckohistorické povahy, pocházející z fondů zrušených muzeí, nejruznějších sběrů a konfiskátů. Počátkem roku 1951 muzeum nabylo statut městského zařízení a od té doby sídlí na dnešní Hlavní třídě. O rok později se stalo institucí okresní. Podobně jako jiná slezská muzea změnilo několikrát svůj název a zřizovatele; v roce 1965 bylo rozšířeno na Vlastivědný ústav okresu Karviná se sídlem v Českém Těšíně, od roku 1978 působilo pod názvem Vlastivědné muzeum okresu Karviná, v 80. letech fungovalo jako Okresní vlastivědné muzeum Karviná se sídlem v Českém Těšíně a teprve od roku 1990 až dodnes nese název Muzeum Těšínska. V současné době je ovšem zavřen, protože v důsledku havarijního stavu budovy byla v roce 1998 zahájena generální oprava, která není dodnes dokončena kvůli vleklému restitučnímu sporu. Díky složitým poměrům v meziválečném a poválečném období, kdy bylo muzeum ochuzeno o podstatnou část sbírkového fondu, čítá archeologická kolekce pouze několik tisíc předmětů. Tvoří ji menší soubor kamenných nástrojů z povrchových sběrů a převážně keramický materiál ze středověké tvrze v Albrechticích a Hrnčířské ulice v Karvině. Většina nálezů pochází z výzkumu halštatského a slovanského hradiska v Chotěbuzi-Podoboře, kde v letech 1952 a 1954 kopal L. Jisl a od roku 1978 soustavně P. Kouřil. V posledních několika letech sleduje výzkum výstavbu Archeoparku, s jehož dokončením se počítá v roce 2006 (Kouřil 1994, 73; Pavelková 2003a, 169–180; 2003b, 19). Od letošního roku je místo archeologa opět obsazeno a to Ondřejem Tůmou, t. č. ještě studentem archeologie na Slezské univerzitě v Opavě, který započal tolik potřebnou inventarizaci sbírek.

Archeologickou sbírku spravuje i Muzeum Beskyd ve Frýdku-Místku, jehož počátky jsou spojeny s činností národopisného sdružení „Sedlišťanů“ a místeckého městského muzea. Spolek pod názvem Slezské národopisné sdružení „Sedlišťané“ pro Těšínsko a Hlučínsko začal fungovat v roce 1923 a již o rok později byly jeho sbírky zpřístupněny v pronajatém rytířském sále frýdeckého zámku, kde sídlilo tehdejší Ředitelství státních lesů a statků. Městské muzeum ve Frýdku bylo formálně ustaveno v roce 1929, ale protože nevyvíjelo žádnou činnost, bylo v roce 1938 zrušeno (Kalus–Žáček 1988, 160–165; Juřák 2004a, 212). Městské muzeum v Místku, založené v tomtéž roce jako frýdecké, bylo daleko úspěšnější a jeho aktivní akviziční činnost položila základ současné archeologické sbírky. O jeho

vznik se zasloužili především činovníci místeckého matičního spolu, kteří již v roce 1925 schválili zřízení Muzejního odboru Matice místecké, jehož členové získané sběry ukládali v nově postavené budově kina, kde bylo pro potřebu muzea vyčleněno několik místností. K slavnostnímu otevření, spojenému s oficiálním předáním muzea městu, došlo v létě roku 1929, ale teprve v roce 1938 byl uskutečněn oficiální převod sbírek, jejichž evidenci pořídil jednatel muzejního odboru Antonín Přecechtěl (Kalus–Žáček 1988, 168–172). Památky města Místku a jeho lašského okolí, publikované Přecechtělem v roce 1934, obsahují kromě archivního materiálu i pečlivý soupis muzejních sbírek, obsahujících i 19 položek s archeologickými nálezy z Brušperka, Chlebovic, Hukvald aj. (Juřák 2004b, 224). Některé z publikovaných nálezů, jako např. 15 popelnic vyoraných před první světovou válkou ve Staříči, které se měly nacházet v místeckém muzeu, jsou již dnes neznámé a nelze je, jakož mnoho jiných, dohledat (Přecechtěl 1934, 16). Teprve po válce, během níž místecké matiční muzeum nepřerušilo činnost, byly na doporučení K. Černohorského sbírky bývalého frýdeckého a místeckého muzea sloučeny v jeden celek. Muzeum, řízené od roku 1950 Jozou Vochalou, přijalo nový název – Lidopisné lašské muzeum ve Frýdku-Místku, který byl v roce 1955 změněn na Okresní lašské muzeum. Jeho sídlem se od roku 1960 stal opět frýdecký zámek, kde o tři léta později byla otevřena první stálá expozice „Od pravěku ke dnešku“, prezentující i archeologické sbírky tehdy znovu přejmenovaného Okresního vlastivědného střediska – Lašského muzea ve Frýdku-Místku (Kalus–Žáček 1989, 31–35). Ustavení okresní sítě vlastivědných ústavů Severomoravského kraje v roce 1964 se promítlo v další úpravě názvu muzea na Vlastivědný ústav, změněný posléze na Okresní vlastivědné muzeum a po roce 1990 na Muzeum Beskyd ve Frýdku-Místku, jehož řízením byla pověřena Z. Břízová, absolventka archeologie v Brně, která se podílí na dohledech a v míře možnosti i na organizaci záchranných výzkumů, jež v poslední době provádí pracovníci opavské pobočky NPÚ v Ostravě. Archeologická sbírka, jako součást fondu společenskovoědního oddělení, je spravována historikem P. Juřákem a uložena v samostatném depozitáři ve frýdeckém zámku. Kromě nevelké kolekce starších nálezů byla během 70. až 90. let průběžně doplňována materiálem ze zjišťovacích výzkumů drobných středověkých opevnění, hukvaldského hradu a frýdeckého zámku (Kouřil 1982, 43–44; 1992a, 233, 237; Kouřil–Žáček 1986, 97–138; 1987 377; Kouřil et al. 2000, 115). O propagaci archeologie ve městě se snaží také občanské sdružení Beskydská muzejní a vlastivědná společnost (1993), při níž působí i archeologický kroužek, založený M. Borisem z Dobré (Polášek 2000, 132–133; 2003, 84–85).

K Moravskoslezskému kraji dnes náleží i bývalý okres Nový Jičín, zahrnující zčásti území horního toku řeky Odry a severovýchodní část Moravské brány, fungující jako spojnice Slezska se střední Moravou. Těžiště zdejšího osídlení leží na štramberském „Kotoučích“, kde nalezneme stopy pobytu člověka od paleolitu až po středověk (Grepl 1987, 8–13; Janák 1990, 53–62; Janák–Kouřil 1991b, 66–78; Šikulová 1991b, 62–65). Není proto divu, že tato lokalita zcela oprávněně upoutala pozornost mnoha nadšených vlastivědců a archeologů, jejichž nálezy se posléze staly chloubou mnoha muzejních sbírek. Paleontologické nálezy a římské mince z Kotouče u Štramberka obsahovala i přírodovědná sbírka nadlesního ve Fulneku Wilhelma Kattauera, kterou v letech 1849–1859 daroval místnímu školnímu muzeu při nižší německé a později zemské realce. To bylo roku 1861 přejmenováno po svém mecenáši na tzv. Kattauerovo muzeum (1861), ale nemělo dlouhého trvání a roku 1875 zaniklo. Vznik dalšího muzea na sebe nedal dlouho čekat a po několika letech přípravy bylo roku 1887 zřízeno druhé Městské muzeum, při jehož slavnostním otevření vyslechli členové Obecního výboru přednášku Nové vykopávky ve Štramberku, pojednávající o výsledcích výzkumů blanenského rodáka K. J. Mašky, díky němuž se lokalita na vrchu Kotouč a zvláště jeskyně Šipka, pověstná nálezem spodní čelisti neandertálského dítěte, dostala do povědomí světové veřejnosti (Jurok, 1987, 9–11). Maškův příchod na novojičínskou realku (1878), kde po devět let působil až do svého odchodu do Telče, bezesporu znamenal ohromný přínos nejen díky objevům v obou kotoučských jeskyních, ale i z hlediska výzkumné činnosti v regionu (římské mince a laténský kostrový hrob ze Starého Jičína). Mnohé z jeho vlastních, či s jeho

pomocí zachráněných nálezů, ochotně přijímala muzea v Brně, Opavě, Olomouci a Ostravě. Kromě Novojicka se zajímal i o některé lokality na Ostravsku a Frýdeckomístecku (Grepl 1987, 56–7); Měchurová 1996, 656–667). Druhou významnou osobností, která se zasloužila nejen o archeologické bádání v regionu, nýbrž měla též zkušenosti muzejního charakteru, byl G. Stumpf, jež sem nakrátko přišel z Opavy (1929–1930) a setrval zde až po svém trvalém penzionování (Šefčík 1987, 51). Terénní výzkumy směřoval na středověké hrady a tvrze Starý Jičín, Šostýn a Velké Albrechtice a podílel se i na úpravě muzejní expozice, kde vystavil své nálezy i nálezy z města. Postupem doby se archeologická sbírka začala rozrůstat, ve 20. letech přibyla sbírka S. Weigla s nálezy z Bernartic, během 30. let další akvizice od Klubu čs. turistů z hradu Šostýna, které jsou vystaveny spolu s nálezy z výzkumů z druhé poloviny 80. let v Muzeu Fojtství v Kopřivnici (Kouřil 1992, 196–197). Za okupace, kdy Novojicko spolu s Opavskem tvořilo přímou součást říše, se muzeum přestěhovalo do objektu Žerotinského zámku spolu s částí „župního“ Muzea Kravařska, které bylo po válce zrušeno. Válkou byly postiženy i některé pobočky: muzeum ve Štramberku (zal. 1899), Příboře (zal. 1912), Fulneku (zal. 1911), Kuníně (zal. 1900) a Butovicích (zal. 1936). Některé byly po válce obnoveny: Městské muzeum v Bílovci (zal. 1924) a Odrách (zal. 1939) a jiné – Lašské muzeum v Kopřivnici (zal. 1947), Městské muzeum ve Spálově (zal. 1948), Muzeum F. Palackého v Hodslavicích (zal. 1948), Městské muzeum ve Frenštátě p. R. (zal. 1951) či Klimkovicích (zal. 1953) nově založeny. Tato muzejní síť byla v rámci územně administrativních úprav během 50. a 60. let několikrát transformována a snad jen stručnou zmínkou lze připomenout osudy těch, které spravovaly menší kolekce archeologických nálezů a postupně zanikly. Šlo především o muzeum v Odrách a Spálově, jejichž sbírky byly v roce 1958 převezeny do nově založeného Okresního vlastivědného muzea ve Vítkově. Zdejší muzeum bylo za dva roky převedeno pod město a za další dva roky zrušeno. Sbírký z větší části převzalo Zemské muzeum v Opavě a zbytek byl převezen do Nového Jičína (Šustek 1987, 26–31). V rámci budování sítě vlastivědných ústavů bylo novojičínské muzeum přejmenováno na Vlastivědný ústav Nový Jičín (1963), později na Okresní vlastivědné muzeum v Novém Jičíně (1979) a dnes užívá názvu Muzeum Novojičínska (2003). Prvním školeným archeologem, který nastoupil v roce 1964, byl Emanuel Grepl (Grepl 1987, 57; Turek 1987, 17–21). Za čtyři desítky let aktivní služby provedl řadu výzkumů (Šipka, Starý Jičín, Heltinov, Požaha, jádro Starého Jičína), podílel se na budování archeologických expozic (Štramberk, Bílovec aj.) a zrealizoval desítky výstav a přednášek (Janák 2001a, 46). Od letošního roku je mu posilou V. Dudková, absolventka bakalářského studia archeologie a muzeologie Slezské univerzity, která zatím zpracovává databázi sbírek v programu BACH a provádí inventarizaci. Kromě drobných záchranných akcí se muzejní archeologové podílí společně s Muzeem Beskyd ve Frýdku-Místku a Muzeem Okřegowym, Bielsko-Biala na mezinárodním česko-polském projektu „Průzkum pravěkých výšinných sídlišť v Pobeskydí mezi Bečvou (ČR) a Białou (PR)“, jehož garantem za českou stranu je Slezská univerzita v Opavě (V. Janák) a za polskou Uniwersitet Jagielloński v Krakově (J. Chochorowski).

Stručný přehled vzniku, vývoje a současného stavu archeologických sbírek ve slezských muzeích ukazuje, že v poslední době došlo ke značnému posunu úrovně muzejní práce, což bylo způsobeno příchodem nových archeologů. Po stránce personální, až na bruntálské a krnovské muzeum, jsou obsazena všechna muzejní archeologická pracoviště. Současná renovace muzejní archeologie vyplnila „hluché“ místo v základní struktuře odborných institucí, reprezentovaných na území Slezska archeologickým ústavem, univerzitní katedrou, centrálním muzeem a památkovým ústavem, podobně jako je tomu na Moravě a v Čechách. Jejich součinnost, nejen že přispívá k rozvoji disciplíny samé, ale je příslibem zefektivnění péče o movité i nemovité archeologické dědictví a jeho ochrany. Úkolem muzejních archeologů v tomto systému je péče o sbírkové fondy, od jejich systematického soustředování a uchování pro vědecké a studijní účely, přes odborné zpracování, evidenci, zveřejňování v podobě materiálových studií či digitalizovaných výstupů databází, podobně, jak to nedávno učinilo Oddělení prehistorie a protohistorie Národního muzea v Praze (Lička 2003, 633).

Předpokladem jejich praktického využití je kompatibilita s databázemi archeologických ústavů AV a národních památkových ústavů, které jsou ve spojení s orgány státní správy. Zpřístupnění pramenného fondu profesionální i laické veřejnosti v rámci muzeem poskytovaných standartizovaných veřejných služeb, definovaných poslední novelou zákona o sbírkách, zahrnuje nejen celou škálu služeb od informačního servisu, expoziční a výstavní prezentace po nejrůznější osvětově-popularizační aktivity. Mimořádně náročný požadavek představuje participace na teoretickém bádání, jakož i větší podíl na záchraně archeologických památek v terénu. V tomto ohledu jsou možnosti archeologů v muzeích limitovány jednak rozsahem vlastní činnosti a nízkým materiálně-technickým zabezpečením. Závěrem lze konstatovat, že generační výměna, k níž na většině archeologických pracovišť slezských muzeí došlo, je počátkem nové etapy, která posune archeologické bádání ve Slezsku na kvalitativně vyšší úroveň.

Literatura

- BENEŠ, J., 2000: Muzealizační přínosy k rozvoji českého muzejnictví, *Acta historica et museologica Universitatis Silesianae Opaviensis*, č. 5, 337–361.
- BLUCHA, V., 1969: Stručné dějiny města Krnova. In: *Historie města Krnova. K 700. výročí města Krnova 1269–1969*, Krnov.
- BRACHTL, Z., 1985: Katalog archeologické sbírky zámeckého muzea v Javorníku. In: *IZ členů Sm. pobočky ČSA při ČSAV*, duben, 29–38.
- 1986: 80. výročí otevření Vlastivědného muzea v Jeseníku (1905–1985). *VL 1*, 26–27.
- 1992: Archeologické nálezy z areálu zámku v Javorníku. In: *IZ ČAS – pobočka pro severní Moravu a Slezsko*, květen, 42–46.
- 1994: Z dějin muzejní práce na Jesenícku. *SM 68*, 31–45.
- 1998: Zjišťovací výzkum na zámku Jánský Vrch v Javorníku, okres Jeseník. In: *Badania archeologiczne na Górnym Śląsku i ziemiach pogranicznych w 1995 roku*, Katowice 134–136.
- BŘÍZA, S., 1978: Záchraný výzkum Bruntál – zámek 1976 (okr. Bruntál). *PV 1976*, 111.
- BŘÍZOVÁ, Z.–GREPL, E.–CHORAŽY, B.–JANÁK, V., 2003: Dosavadní výsledky projektu „Průzkum pravěkých výšinných sídlišť v Pobeskydí mezi Bečvou (Česká republika) a Białou (Polská republika)“ – *Badania pradziejowych osiedli wyżynnych na Pobeskidziu między Beczwą (Republika Czeska) a Białą (Rzeczpospolita Polska)*. Práce a studie Muzea Beskyd, č. 12, 97–100.
- ČERNOHORSKÝ, K., 1927: *Museum Matice opavské a jeho sbírky*. Zvláštní otisk z „Památníku Matice Opavské 1877–1927“. Opava.
- FICEK, V., 1983: Biografický slovník širšího Ostravska. Interní tisk, Slezský ústav ČAV v Opavě, 30–33.
- FIŠER, Z., 2000: Františkovo muzeum první rok ve správě markrabství moravského (1900). *AMM, Sci. Soc.*, LXXXV, 3–11.
- GAWRECKI, D. et al., 2003: *Dějiny českého Slezska 1740–2000*. Opava.
- GOŠ, V., 1999: Zemřel Mgr. Zdeněk Brachtl (21. 5. 1953–12. 4. 1999). *AR LI*, č. 3, 576.
- GREPL, E., 1987: Vývoj archeologického bádání v okrese Nový Jičín. *VSONJ 39*, 56–58.
- 1987: Pravěké osídlení Novojičínska. *VSONJ 40*, 8–13.
- GROWKA, K. 2000: Za Zdeňkem Brachtlem. *Vlastivědný sborník 1*, 35–41.
- JANÁČKOVÁ, M. 2004: *Historie krnovského muzea*. Ročníková práce PPF SUO, Opava.
- JANÁK, V. 1990: Osídlení Novojičínska od pravěku do raného středověku. *VSONJ 46*, 53–62.
- 1996: Landek před příchodem Slovanů. In: *Landek. Svědek dávné minulosti*, Ostrava, 43–45.
- 1998: Přelom i pokračování (Archeologie v českém Slezsku v 80. a první polovině 90. let). *AR, L, 2*, 455–463.
- 2000: Prehistorické kamenné artefakty v bruntálském muzeu a počátky osídlení severozápadní části Nizkého Jeseníku. *SBM, Bruntál*.
- 2001a: Šedesátiny archeologa Emanuela Grepla. In: *Archeologie Moravy a Slezska*. Kopřivnice, Hulín, Frýdek-Místek, Havířov.
- 2001b: Jaroslav Böhm a slezská archeologie. *AR LIII*, 4, 772–779.
- JANÁK, V.–KOUŘIL, P., 1991a: Problémy a úkoly archeologie v českém Slezsku a na severovýchodní Moravě, *ČSZM, série B*, 193–219.
- 1991b: K otázce osídlení Štramberska a nejbližšího okolí v době hradištní. *VSONJ 47*, 66–78.
- JISL, L., 1952: Slované mohylové pohřebiště ve Stěbořicích, okr. Opava. *ČSM II, Serie B*, 6–28.
- 1957: K nejstaršímu osídlení krnovského okresu. *Krnovsko*, I. ed. řada, 1–5.
- 1964: Počátky archeologického bádání ve Slezsku a opavská muzea. In: *150 let Slezského muzea*. Ostrava, 121–129.
- 1965: Žárové pohřebiště lidu popelnicových polí v Úvalně u Krnova. In: *Zvláštní otisk ČSM. Série B*

- vědy historické, XIV, 1. číslo, 7–20. SOUPIS archeologických nalezišť a nálezů ve Slezsku. Nedat. rkp. Archiv AP SZMO.
- 1966: Nécropole à tumules à Stěbořice pres d'Opava (Moraviae) In: Investigations archéologiques en Tchécoslovaquie. Prague, 241.
- JUROK, J., 1987: 100 let muzea v Novém Jičíně 1887–1987. VSONJ 39, 9–26.
- JUŘÁK, P., 2004a: „Sedlišťané“ a počátky muzea ve Frýdku. Práce a studie Muzea Beskyd, Společenské vědy, 14, 209–213.
- 2004b: Společenskovědní oddělení Muzea Beskyd Frýdek-Místek. Práce a studie Muzea Beskyd, Společenské vědy, 14, 223–233.
- JUŘÍČEK, J., 1948: Stručný průvodce Městským muzeem v Bruntále. Bruntál.
- KALUS, J., 1992: Nositelé slezské tradice. In: Slezsko, Opava
- 2003: Tradice muzejnictví v českém Slezsku a na Moravě (Od počátku 19. století do dvacátých let 20. století). Cieszyńskie Studia Muzealne I, 32–42.
- KALUS, J.–PERNES, J.–TKÁČ, V., 1988: Muzea na Moravě a ve Slezsku. Ostrava
- KALUS, J.–ŽÁČEK, R., 1988: Vznik a vývoj muzejnictví na Frydecku, Místecku a Jablunkovsku v letech 1908–1945. ČSM, Série B, 37, 158–179.
- 1989: Vývoj muzejnictví na Frydecku, Místecku a Jablunkovsku v letech 1945–1963. ČSM, Série B, 38, 29–44.
- KARGER, V., 1922a: Die Vorgeschichtsforschung in Schlesien und die Ausstellung vor- und frühgeschichtlicher Altertümer im Schlesischen Landesmuseum. Anzeiger des schlesischen Landes-Museums in Troppau, Jahrgang I, Troppau, 4–34.
- 1922b: Předhistorické bádání ve Slezsku a výstava před- a protohistorických starožitností v Zemském muzeu slezském, Věstník Slezského zemského muzea v Opavě, I, 7–31.
- KINZER, H., 1928 Die Geschichte des Jägerndorfer Museums. Jägerndorfer Ländchen, 3 Jahrgang, Folge 8 und 9, 1–8.
- KOSTRHOUNOVÁ, V., 1982: Stručně z historie muzea v Krnově. IZ členů Sm. pobočky ČSA při ČSAV, srpen, 25–6.
- 1992a: 110 let krnovského muzea. Krnovsko – II. ed. řada, 2. část, 6, 1–5.
- 1992b: Profesor Ing. Heinrich Kinzer. Krnovsko – II. ed. řada, 3. část, 10, 16.
- KOUŘIL, P., 1982: Fund von eingemauerten Töpfen auf der Burg Hukvaldy (Bez. Frýdek-Místek). PV 1980, Brno, 43–44.
- 1992a: Sídlní komplex Štandl-Lipina u Frýdku-Místku. AH 17, 233–243.
- 1992b: Hrad Sostýn a jeho archeologický výzkum. ČSZM, série B, 41, 196–199.
- 1994: Slovanské osídlení českého Slezska. Brno–Český Těšín.
- KOUŘIL, P.–PLÁČEK, M., 1988: Vznik, vývoj a funkce čtyř hradů v okolí Vrbna pod Prádem (okres Bruntál). ČSM, série B, 37, 241–251.
- KOUŘIL, P.–PRIX, D.–WIHODA, M., 2000: Hrady českého Slezska. Brno–Opava.
- KOUŘIL, P.–ŽÁČEK, R., 1986: Drobná středověká opevnění v Pobeskydí a otázka jejich Klasifikace. ČSM-B, 35, 97–138.
- 1987: Drobné středověké opevnění Lipina a jeho archeologický výzkum (okr. Frýdek-Místek). AH 12, 375–382.
- KULKA, R., 1884: Vorgeschichtliche Funde aus Österreichisch-Schlesien. Mitheilungen d. Anthropologischen Gesellschaft in Wien AGW, N. F. XIV, 3–4.
- LIČKA, M.: Zpřístupnění dvou počítačových databází Oddělení prehistorie a protohistorie Národního muzea v Praze. AR LV, 3, 633.
- MĚCHUROVÁ, Z., 1996: Archeologie na Ostravsku. AR XLVIII, 4, 565–579.
- MĚŘINSKÝ, Z., 1997: K problematice nekropolí druhé poloviny 10. až počátku 13. století na Moravě. In: Z pravěku do středověku. Sborník k 70. narozeninám Vladimíra Nekudy. Brno, 87–93.
- MIKULKA, J., 1995: K historii Moravského zemského muzea v letech 1945–1949. AMM, Sci. Soc., LXXX, 1/2, 253–261.
- NEKUDA, V., 1969: 150 let Moravského muzea v Brně. Stručný přehled historického vývoje. Moravské museum v Brně.
- NIESNER, T., 1998: K několika výročí bruntálského muzea. SMB, 1–2.
- NIESNER, T.–VOJTAL, P., 2002: Velká a malá výročí bruntálského muzea. SMB, 3–11.
- ORLÍK, J., 1964: Počátky Gymnasijního muzea v Opavě. In: 150 let Slezského muzea. Ostrava, 19–38.
- PAMÁTKOVÝ ZÁKON, 2003, MK ČR Praha.
- PAVELČÍK, J., 1975a: Dvacet let opavské expozitury AÚ ČSAV Brno. AR XXVII, 4, 361–364.
- 1975b: Dvacet let práce opavské expozitury Archeologického ústavu ČSAV v Brně. VL 1, 45–48.
- PAVELKOVÁ, I., 2003a: Tradice muzejnictví na těšínském Slezsku a historie Muzea Těšínska. Cieszyńskie Studia Muzealne 1, Těšínský muzejní sborník, 169–180.
- 2003b: Muzeum o muzeu. Výstava k 55. výročí založení muzea v Českém Těšíně. Výstavní síň Musaion v Havířově do 4.1. 2004. Věstník AMG ČR 5, 19–20.
- PERNES, J., 1992: Počátky existence Moravského zemského muzea v Brně. AMM LXXVII, 3–17.

- PÍŠKOVÁ, M., 1997: Napajedelská léta Vincence Praska. *Acta historica at museologica Universitatis Silesianae Opaviensis*, 3, 154–161.
- PLÁČEK, V., 1989: Slezské muzeum včera a dnes. In: 175 let slezského muzea v Opavě 1814–1989. Opava (neustránkováno).
- POLÁŠEK, J., 2003: Historie sdružování vlastivědných pracovníků při muzeu ve Frýdku-Místku po roce 1950. *Práce a studie Muzea Beskyd*, 12, 76–88.
- POLOCZKOVÁ, B., 1977: Inž. Wiktor Karger. *ČSM XXVI*, 1, série B, vědy historické, 7–31.
- PRASEK, V., 1875: Všechno z cesty po Slezsku. *Opavský Týdeník*, č. 41, 334.
- PŘECECHTĚL, A., 1934: Památky města Místku a jeho lašského okolí. Místek.
- RATAJ, J., 1970: Seznam prací PhDr. Lumíra Jisla, CSc.. *AR XXII*, 207–221.
- RYCHLÝ, M., 1999: Archeologické nálezy v odpadním systému zámku Jánský vrch v Javorníku. *IZ ČAS* – pobočka pro severní Moravu a Slezsko, prosinec, 92–96.
- SVOBODA, J., 1996: Tábořiště pravěkých lovců. In: *Landek. Svědek dávné minulosti*, Ostrava, 30–42.
- ŠEFČÍK, E., 1982: Městské muzeum v Opavě v letech 1896–1945. *Ročenka okresního archivu v Opavě*, Opava, 59–61.
- 1984: Přehled vývoje opavských muzeí v letech 1814–1938. *ČSM, série B*, 33, 1–44.
- 1987a: K činnosti Viktora Kargerera v Opavě. *Těšínsko* 1, 28–29.
- 1987b: Novojičínský archeolog a vlastivědný pracovník Gustav Stumpf. *VSONJ* 39, 50–52.
- 2003: Franz Mückusch z Buchbergu, Johan Josef Schössler a Faustín Ens, zakladatelé opavského gymnázijního muzea r. 1814. *Cieszynskie Studia Muzealne* 1, 42–48.
- ŠEVČÍKOVÁ, D.–ŽALMAN, J.: Muzea a Evropská unie, *Věstník AMG ČR* 3, 15–16.
- ŠIKULOVÁ, V., 1958: Moravské pohřebiště z mladší doby hradištní. *Pravěk východní Moravy* 1, 88–162.
- 1964: Výzkumy pravěkého oddělení Slezského muzea v roce 1963. *Opavsko* 10, 16–18.
- 1966a: Dvacet let archeologické práce na území opavského okresu, *Opavsko* 12, 27–32.
- 1966b: Nejstarší opavská studna. *ČSM-B XV*, 3–12.
- 1975: Příspěvek archeologie k nejstarším dějinám Opavy. *AR XXVII*, 271–276.
- 1985: Středověká polévaná keramika z Opavy. *AH* 10, 230–233.
- 1991a: Archeologické pracoviště Slezského zemského muzea v Opavě. *Pravěk, NŘ* 1, 24–26.
- 1991b: Přehled dokladů středověkého osídlení Kotouče ve sbírkách Slezského zemského muzea v Opavě. *VSONJ* 47, 62–65.
- 1993: Vysvětlení ke středověkému prstenu z Holasovic (okr. Opava). *ČSZM* 42, série B, 13–16.
- ŠUSTEK, F., 1987: Bývalé Okresní vlastivědné muzeum ve Vitkově, *VSONJ* 39, 26–31.
- VARHANÍK, J.: K úmluvě o ochraně archeologického dědictví Evropy, *AR LII*, 4, 706–8.

Seznam zkratk

- AH – Archaeologia historica
 AP SZMO – Archeologické pracoviště Slezského zemského muzea v Opavě
 AMM – Acta Musei Moraviae, Moravské zemské muzeum Brno
 AR – Archeologické rozhledy
 ČSM – Časopis Slezského muzea
 ČSZM – Časopis slezského zemského muzea
 PV – Přehled výzkumů
 SBM – Sborník bruntálského muzea
 SM – Severní Morava
 VL – Vlastivědné listy
 VSONJ – Vlastivědný sborník okresu Nový Jičín

Zusammenfassung

Archäologische Sammlungen in den schlesischen Museen – Geschichte, der gegenwärtige Stand und Perspektiven, Ausnützung aus der Schutzsicht der Kulturerbschaft

Archäologische Forschung auf dem Gebiet des böhmischen Schlesiens ist mit der Entstehung und Tätigkeit des Gymnasialmuseums in Opava (Troppau) im Jahr 1814 verbunden. Dieses Museum hat Verdienste um die Rettung und den Schutz der Sachkultur der Vergangenheit. Zu den Persönlichkeiten, die der Sammlung der naturwissenschaftlichen, historischen und ethnographischen Gegenständen sich gewidmet haben, gehörten Geschichtslehrer F. Ens, Naturwissenschaftler F. Mückusch und troppauer Bürgermeister J. Schössler. Als Vorbild dienten die ersten Museen der habsburgischen Monarchie: das Šeršniks Gymnasialmuseum in Těšín (1802) und das steirische Nationalmuseum sogn. Joanneum in Graz (1811). Die archäologischen Sammlungen wurden zwar als wichtige historische Quellen beurteilt, aber sie haben noch keine selbständige Sammlung gebildet, sondern waren sie gemeinsam mit den naturwissenschaftlichen Sammlungen.

In der 2. Hälfte des 19. Jhs. entstanden in Opava (Troppau) weitere Museen: Kunstgewerbes Museum (1882), Städtisches Museum und Landwirtschaftliches Museum. In diesen Museen waren auch archäologische Sammlungen, die nach der Entstehung des Schlesischen Landesmuseums von diesen Museen übernommen wurden. Erster Kustos der archäologischen Sammlungen war W. Karger, der prähistorische Abteilung organisiert hat und eine Landkarte der archäologischen Fundstellen zusammengestellt hat. W. Karger realisierte auch einige archäologische Grabungen und war Verfasser der ersten Publikation über die Urgeschichte Schlesiens. Sein Mitarbeiter war Ing. G. Stumpf, der in den Jahren 1922–1929 die archäologische Abteilung geführt hat. Nach Stumpf standen an der Spitze der archäologischen Abteilung R. Přihoda, W. Kudlich, H. Freising, G. Raschke und seine Frau Gertrude.

Nach der Okkupation im Jahr 1939 kam es zur Vereinigung aller troppauer Museen (Ausnahme war das Städtische Museum) in ein Reichsgaues Museum, das dem Landesamt in Ratibor untergeordnet war. Während des 2. Weltkrieges haben die archäologische Abteilung die Laboranten W. Titze und G. König verwaltet.

Nach dem Krieg, im Jahr 1947 kam ins Museum L. Jisl. Nach der Beseitigung der Kriegsschäden widmete er sich auf eine systematische Konzentration der archäologischen Funde von verschiedenen Schulsammlungen und der aufgehobenen Museen. L. Jisl hat sich den archäologischen Grabungen gewidmet, hat eine archäologische Exposition realisiert und ein Verzeichnis der archäologischen Fundstellen und Funde auf dem Gebiet Schlesiens zusammengestellt. In Jislsarbeit hat V. Šikulová in den Jahren 1958–2001 fortgesetzt. Sie hat zahlreiche Rettungsgrabungen auf dem troppauer Stadtgebiet geführt und so hat sie zur Stadtgeschichte neue Quellen gebracht. Seit dem Jahr 2001 verwaltet die archäologischen Sammlungen die Verfasserin dieses Artikels. Ihre Tätigkeit konzentriert sich auf die Bearbeitung der PC Basis im BACH-Programm, auf die Inventarisierung der Funde auf die Bearbeitung der Sammlungen, auf die Ausstattung des konservatorischen Laboratoriums, auf den Ausbau der Depositarier und auf die Organisation der Ausstellungen.

Ausserhalb des zentralen Schlesischen Museums, das vom Kulturministerium der Tsch. Republik verwaltet ist, wirken auf dem Gebiet des historischen Schlesiens noch weitere Museen: Städtisches Museum in Bruntál, in Frýdek-Místek, in Těšín und in Nový Jičín.

Die gegenwärtige Renovation der Archäologie in den Museen ist ein wichtiger Bestandteil der Instituten, wie des Archäologischen Instituts, der Schlesischen Universität, die auf dem Gebiet des böhmischen Schlesiens tätig sind.

